

Seznam příloh

Příloha 1: Různé kultury

Zdravení v Japonsku

Když mě Japonci poprvé seznámili se svými známými, snažil jsem se jim podat ruku, ale Japonec uskočil, jako bych mu chtěl snad ublížit a ve vzdálenosti asi půl metru se uklonil. Japonci si udržují odstup, a dokonce i v rodině. Dokonce ani nedávají si najevo city. Rodiče například nikdy neobjímají své děti. Ptal jsem se jedné Japonky, jak ji přivítali rodiče, když přiletěla po roce z Nového Zélandu. Jemné poplácání po rameni, to prý byl vrchol citů. Tradiční pozdrav je oběma rukama, jako při modlitbě, kde jsou obě dlaně u sebe. Jakékoli další projevy – podání ruky, poplácání po rameni – jsou považovány za neslušné.

Uctívání sošek v Indii

V asijských zemích se můžeme setkat s Buddhismem – náboženstvím, které uctívá Buddhu. Všude je možné spatřit jeho sošky, obrazy a jiné náboženské symboly, které se vztahují k jeho osobě. Je třeba s nejvyšší úctou zacházet s každým obrázkem Buddhy. Indové se jim denně klaní a opečovávají je. Cizinci však toto právo nemají! Indové považují za velkou neúctu, pokud se cizinci dotýkají některých soch a obrazů, které zobrazují Buddhu nebo mnichy. Proto je důležité, aby toto pravidlo cizinci respektovali a nedotýkali se žádných náboženských předmětů. Bulharská odpověď
Pokud se v Bulharsku někoho zeptáte: „To máme ale dneska krásný den, že?“, nemůžete se divit, že se usměje a odmítavě zakroučí hlavou. Stejně tak se nesmíte divit, když vám v Bulharsku někdo řekne: „Ne, dnes s vámi nikam nepůjdu.“ a souhlasně přitom kýve. V Bulharsku to totiž mají obráceně: na každé ANO kývají odmítavě hlavou a na každé NE zase souhlasně přitakají. U nás je to přesně naopak, a tak se nedivte, že to již zmátlo nejednoho cizince!

Kultura stolování

Přestože u nás jsme zvyklí jíst příborem, nemluvit s plnou pusou a po dojedení spořádaně sedět a čekat až nám odnesou talíř, v některých zemích světa je to úplně jinak. Někde byste dokonce hostitele takovým chováním přímo urazili! Například v Thajsku je srkání a mlaskání výrazem toho, že vám jídlo opravdu chutná. V arabských zemích zase nesmíte jíst levou rukou – je nečistá. V mnoha zemích se smí jíst pouze rukama, v Japonsku je zase znakem neznalosti, pokud budete chtít použít k jídlu něco jiného než hůlky.

Příloha 2: Obálka knihy

Příloha 3: Pracovní list – Anna a Niko

V jakém příbuzenském vztahu jsou k sobě naši hlavní hrdinové?

Jaký je věkový rozdíl mezi Annou a Nikem?

Zkus popsat třemi přídavnými jmény Annu a Nika:

ANNA

NIKO

Proč byla Anna smutná?

Kam odjeli rodiče dětí?

Zkus odhadnout, co asi mohl dát Niko Anně jako dárek?

Příloha 4: Vzorový text – Irsko

Na západě Irska se nad jižním břehem řeky tyčí hora Svatého Patrika. Tento 764 metrů vysoký kopec je opravdovou dominantou krajiny. Podle pověsti přišel svatý Patrik do hrabství Mayo a vstoupil na tuto horu, které se místní vždy báli. Strávil zde 40 dní, držel půst a modlil se za Iry. Lidé tento čin považovali za velmi statečný, a proto se ke svatému Patrikovi začali modlit. K tomuto činu se vztahuje mnoho bájí a legend, s určitostí můžeme říct jen to, že postupně se na horu začalo vypravovat čím dál více poutníků, aby se očistili od svých hříchů. Poutní stezka je dlouhá 37 kilometrů a někteří odvážní ji dokonce zdolávají naboso! Hrabství Mayo tak každý rok navštíví tisíce poutníků, kteří se jdou na svatou horu pomodlit ke svatému Patrikovi.

Příloha 5: Irsko – Pracovní listy

Irsko – obecné informace

A.

Irský ostrov je součástí souostroví Velké Británie a Irska, které se nachází v severozápadní Evropě. Od Británie je oddělen Irským mořem a dvěma průlivy, Severním a Svatého Jiří. Jižní pobřeží omývají vody Keltského moře a západní pobřeží pak Atlantický oceán. Pro převládající zelenou barvu krajiny se Irsku někdy říká „Smaragdový ostrov“. Zelená barva má však i další významy – je spojena s národním symbolem jetelového trojlístku (shamrock), oslavami svátku sv. Patrika i s mnohými zelenookými obyvateli. Rozlohou se sice Irsko blíží České republice, nicméně díky počtu obyvatel a jejich rozmístění narazíte i v dnešní době v této zemi na rozsáhlá místa, která stále vypadají jako Bohem zapomenutá. Pravda, Irové jsou celkem nepočetný národ, přesto však dokázali světu dát mnoho významných umělců, spisovatelů či vědců, na jejichž úspěchy jsou náležitě hrdí. Většina irské populace žije ve městech, z nichž největším je hlavní město Dublin (má 1,1 milionů obyvatel – přibližně jako Praha). Leží na východním pobřeží ostrova a obklopuje ústí řeky Liffey. Zajímavé je, že na Irském ostrově se nachází dva státy. Irsko a Severní Irsko. To Severní však patří Velké Británii a není tedy samostatné.

B.

Podle posledních informací žilo při sčítání lidu v roce 2011 v Irsku 4, 5 miliónů lidí (pro srovnání – v České republice žije asi 10 miliónů obyvatel). V Irsku je národním jazykem irština. Nicméně daleko více je používán druhý jazyk – angličtina. Irština (je to keltský jazyk) se učí ve škole a její znalost je podmínkou pro přijetí do státní služby (úřední dokumenty jsou dvojjazyčné). V obchodních jednáních se však používá angličtina. Přestože existují snahy o podporu a rozšíření

původního irského jazyka, angličtina naprosto převládá. Dokonce i slavní irští spisovatelé dnes píšou více anglicky než irsky. Národní vlajkou je irská zeleno-bílo-oranžová trikolóra (oranžovou barvu na vlajku vybral panovník Vilém Oranžský, bílá symbolizuje mír a zelená? O té se dozvíš od kamaráda!). Irským státním znakem je harfa. Irsko je tak jedinou zemí, jejíž státním znakem je hudební nástroj. Irové mají k hudbě velice kladný vztah! Kdo by neznal pořekadlo „co Čech, to muzikant“. Bez ohledu na to, jak je tomu v Čechách s hudebním nadáním doopravdy, toto pořekadlo platí v Irsku u jeho obyvatel dvojnásob. Tradiční irská hudba je na smaragdovém ostrově, v pozitivním slova smyslu, všudypřítomná.

Irská hudba

A.

Kdo by neznal pořekadlo „co Čech, to muzikant“. Bez ohledu na to, jak je tomu v Čechách s hudebním nadáním doopravdy, toto pořekadlo platí v Irsku u jeho obyvatel dvojnásob.

Irská hudba má tisíciletou tradici. Oblíbená harfa se dokonce dostala i do státního znaku. Hudba je něco, s čím musíme v Irsku počítat. Irové mají hudbu spojenou s tancem. O víkendech se tančí i v hospodách. Na den sv. Patrika (17. 3.) se po celém Irsku pořádají taneční soutěže. Irský lidový tanec výrazně ovlivnil americké country (čti „kántry“) tance.

Tradiční irská hudba je na smaragdovém ostrově, v pozitivním slova smyslu, všudypřítomná. Místem, kde se s ní setkáte nejčastěji, je samozřejmě útulné prostředí hospůdek, ať již se jedná o ty ve velkých městech či v bohem zapomenutých končinách.

Předtím, než si mnozí hudebníci troufnou předvést své umění během tradičních hospodských hudebních setkání (tzv. sessions), pilují své dovednosti nejen doma, ale i v ulicích větších měst. O tom se můžete přesvědčit například v centru Dublinu (hlavním městě Irska), kde je možné na ulici potkat mnoho hudebníků. Tradiční irská lidová hudba je typická svým unikátním rytmem (je velmi rychlá), působivou melodií a nástroji, na které se hraje. Mezi ty patří nám známé housle, flétna, píšťala a kytara, ale i méně známý irský bubínek nebo irské dudy. Zásoba písní irských hudebníků je vždy velice pestrá a díky různým variacím hraných melodií snad téměř nekonečná.

B.

Irové svou veselou hudbu téměř vždy doplňují tancem. Tanec má v Irsku obrovskou tradici a dělí se na několik základních druhů. Nejznámější je asi tanec stepový. Ten se objevil v Irsku asi před dvě stě lety a přinesli ho taneční mistři. Ti cestovali od města k městu ve společnosti dudáka nebo houslisty, učili obyvatele základní taneční kroky a těšili se velké vážnosti a respektu. Jejich příchod byl vždy velikou událostí a dalo se předpokládat, že město či vesnice ožije hudbou a tancem na

několik týdnů. Každý taneční mistr měl svoji oblast a nepřipadalo v úvahu, že by překročil její hranice. V soutěžích taneční mistři předváděli ukázky tanečních kroků na desce stolu či podobně malém prostoru. Omezený prostor byl vnímán jako velmi důležitý znak tohoto stylu. Původní taneční styl, který měl uzavřenou formu a postoj - nohy u sebe, žádné vysoké kopy, málo nebo žádné otočky a samozřejmě žádné pohyby v prostoru, se v průběhu let úplně změnil. Postupně se začaly předvádět kroky v prostoru, otočky, kopy a další prvky. Tak se proměnil původní stepový tanec v moderní irský tanec, jako ho dnes prezentují skupiny zejména irských a amerických tanečníků na světových pódiích.

Irská kuchyně

A.

Irská kuchyně nemá v cizině zrovna nejlepší pověst, ale ne tak zcela právem. Dříve sice bylo obtížné se v Irsku chutně najíst, dnes to ale zdaleka neplatí. S ekonomickým rozvojem země i růstem turismu přibýlo množství míst, kde můžete dostat výtečně připravené místní speciality. Tradiční irské pokrmy bývaly v minulosti většinou jednodušší, což bylo dané především nedostupností surovin a tím, že většina populace byla spíše chudá. Nejrozšířenější potravinou byly už od šestnáctého století brambory. Brambory se na irském jídelníčku vyskytují dodnes v jakékoliv podobě: vařené, šťouchané se zelím či kapustou, opékané, v plackách. Překvapivé je i množství neobvyklých příchutí smažených bramborových lupínků, které Irové konzumují opravdu ve velkém. K získávání obživy Irové v minulosti hojně využívali blízkosti moře. Nejenže chytali ryby, lovili kraby či mušle, ale také sbírali jedlé druhy mořských řas. Přestože rybolov či sběr mořských řas je populární dodnes, u hub či ostružin už tomu tak často nebývá. Nejednou se stane, že na vás Irové hledí jak na zjevení, když jim řeknete, že jdete do lesa sbírat houby. Houbaření se totiž v Irsku věnuje pouze hrstka nadšenců. Jelikož mnohá irská domácnost často neměla jídla nazmar, snažili se Irové využít všeho, co se dalo zpracovat. To se projevovalo hlavně při zabíjačkách.

B.

Běžná irská rodina doma dřív chovala čuníka, který se při zabíjačce zpracoval celý - včetně nožiček či páteře. Tato hospodárnost Irům vydržela, a proto si i dnes můžete u řezníka zakoupit veškeré vnitřnosti nebo v některé hospůdce ochutnat zmiňované vařené prasečí nožičky či dušenou krvavou klobásu. Pokud při vaší návštěvě Irska budete chtít ochutnat některý z tradičních pokrmů, tím nejrozšířenějším a nejdostupnějším je dušené hovězí či jehněčí s vařeným bramborem v omáče s černým pivem. K snídani nesmí samozřejmě chybět ani smažené klobásy, jelita, slanina, fazole, vejce. Asi nejznámější irské jídlo je „irish stew“ (čti „iriš stů“) - Připravuje se většinou z jehněčího

masa a doprovází ho vydatná omáčka se zeleninou a brambory (něco jako u nás guláš). Důležitou součástí jídelníčku je kromě jehněčího také hovězí a vepřové maso. Pouze pro silné povahy je pokrm zvaný "Drisheen" (čti „drišín“), černý pudink z ovčí krve.

Tradičním irským nápojem je pivo. Irové tvrdí, že nejlepší na světě. Populární jsou hlavně černá piva. Z nealkoholických nápojů je tradičním nápojem zázvorový sirup s vodou nebo velmi oblíbený silný irský čaj s mlékem.

Irská povaha, svátky a zvyky

A.

Irové mají pověst jednoho z nejpřátelštějších národů na světě. Pokud se do Irska vydáte, tak sami brzy zjistíte, že se nejedná o výmysl, ale o pravdivé tvrzení. Irové jsou skutečně velice otevření, přátelští, a pokud to jen jde, tak i nápomocní. Zeptáte-li se například někoho na cestu, může se vám stát, že vám nejen ochotně vysvětlí, jak se kam dostat, ale mnohdy vás tam i rád dovede či doveze. Jako národ jsou Irové hrdí na svou zemi a u turistů mají proto zájem o to, aby se v Irsku cítili jako doma.

Suvenýry, které se vždy těší velké oblibě, jsou jakékoliv upomínkové předměty s tematikou oveček, irských mytologických postav (v těch s přehledem vede „leprechaun“- lepríkón alias malý zelený skřítek) či keltských ornamentů. Odkud se typicky irská pohostinnost a dobrá nálada bere? Někdo tvrdí, že Irové jsou přátelští vůči cizincům, jelikož jsou přátelští vůči sobě samým. Díky zkušenostem z minulosti, kdy byli Irové pod nadvládou jiných států, si váží malých nepodstatných věcí, které mnohý člověk přehlédne. Irové působí navenek jako velmi přátelští, uvolnění a společenší. Irové mají rádi neformální chování. Mají smysl pro humor ve všech podobách. Jako návštěvník irské země buďte připraveni na jejich "vyřídilku". Ke slovu se mnohdy dostanete pouze tehdy, když se váš společník bude chtít nadechnout nebo napít.

B.

Výřečnost, pro kterou jsou Irové proslulí, prý však mohou turisté získat také, a to tehdy, když políbí bájný kámen v Blarney. Není to ale jednoduché! Tento kámen se totiž nachází v klenbě hradního ochozu a dostanete se k němu pouze, když se v poloze na zádech dírou v ochozu nakloníte směrem dolů. Irové jsou velmi přátelský národ, neodpuštělným prohřeškem při jednání s nimi je ale neúcta cizince k Irským tradicím.

Důležitý je například svátek svatého Patrika – je to nejoblíbenější irský svátek, na jeho počest se pořádají každý rok oslavy, kdy se lidé obléknou do zelené barvy a oslavují. Kromě křesťanských svátků jsou v Irsku známé také svátky nekřesťanské – říká se jim pohanské (jsou mnohem starší, než křesťanské).

Pohanské (nekřesťanské) svátky jsou v Irsku spojeny s oslavou země a úrody. Tradiční svátky

dodržovali druidové. Byli to moudří muži (šamani), kteří uctívali dávné bohy a v Irsku působili ještě před tím, než se tam dostalo křesťanství. Kromě druidů jsou v Irsku známí také Leprikóni – malí skřítkové, které je prý možné chytit, a pak vám zajistí velké bohatství. Leprikóni jsou ale velmi vychytralí, a tak je opravdu těžké nějakého chytit!

Příloha 6: Indie

Hinduismus

Indická společnost je sepjata s náboženstvím tak úzce, že se stalo neodmyslitelnou součástí každodenního života. Hlavním indickým náboženstvím je hinduismus, jehož kořeny sahají před rok 1 000 př. n. l. V Indii se praktikují ale i další náboženství. Hinduismus lze těžko definovat. Nemá svého zakladatele ani jednoho hlavního boha jako křesťané. Hinduistou se člověk nestává, ale narodí. Hinduisté mají tři hlavní bohy - Brahma, Višnu a Šivu. Nicméně hinduisté mají více než 330 milionů božstev a věřící si mezi nimi může vybrat. Bohové jsou často znázorňováni s více hlavami, čtyři Brahmovy hlavy znázorňují čtyři světové strany. Množství rukou symbolizuje moc. Hinduisté věří, že se stále vracíme na tento svět. Člověk umře a vrátí se zpátky na zem jako jiná bytost. Tomuhle říkají hinduisté reinkarnace (převtělování). Spravedlivě žitý život zvyšuje šanci člověka narodit se v příštím životě do lepších životních podmínek. Špatnými skutky dosáhnete opaku. Cílem života však není převtělit se do lepšího života. Cílem je vymanit se z koloběhu reinkarnace a převtělování zastavit. Toho může člověk dosáhnout tak, že se bude modlit a žít správný život podle hinduistického učení. Smůlu mají v tomhle případě ženy – ty podle indického náboženství nemají právo na to, aby se z reinkarnace vymanily, proto pouze mohou doufat, že se v dalším životě narodí jako muži, kteří mají na toto vymanění právo.

V Indii je společnost rozdělena do společenských vrstev, kterým se říká kasty. Nejvyšší kasty tvoří kněží a mniši. Pod nimi jsou válečníci a vládcové. Pak zemědělci a řemeslníci. Nejnižší kasty jsou sloužící. Tento systém vznikl už velice dávno a dnes už se tak přísně nedodržuje. I v dnešní době ale má pro Indii velký význam.

Celý život Indů je ovlivněn náboženstvím. Například mnoho hinduistů nejí vůbec maso ani zárodky života (vejce).

Buddhismus

Velká indická náboženství jsou: hinduismus, islám, buddhismus. V 6. století př. n. l. žil v Indii Buddha. Jeho náboženství chce podat praktický návod, jak překonat utrpení a žízeň po životě a dosáhnout nirvány (tak říkají buddhisté stavu blaženosti). K Buddhově učení se dnes hlásí asi 300 milionů lidí, zejména v Asii. V samotné Indii je však nejvíce hinduistů (přes 80 %), kteří nejvyšší měrou ovlivňují život lidí v Indii.

Buddhův život byl velice zajímavý. Narodil se jako princ. Jeho jméno bylo Sidharta Gautáma. Žil v

přepychu a blahobytu, který mu zařídili jeho rodiče. Chtěli, aby Sidharta nikdy nezažil utrpení, a tak ho obklopovali jen mladými a krásnými lidmi, jídlem a vším přepychovým. Jednou se však Sidharta dostal za hradby paláce, v kterém žil. Šel po ulicích a viděl něco strašného. Viděl stárnoucí lidi, viděl nemocné, viděl hladové. Dokonce viděl i lidi umírat. Rozhodnul se, že se již nemůže do paláce vrátit. A proto se vydal do lesů, kde nebyl nikdo, jen vznešení asketové, kteří meditovali, drželi půst a modlili se. Sidharta se k nim přidal a pomocí meditace se snažil očistit svou duši a poznat životní pravdu. Podle pověsti jednou v lesích přšelo. Sidharta a asketové dál sedeli v meditaci. Když tu se trávou blížila obrovská posvátná kobra. Mířila přímo k Sidhartovi. Asketové se báli, že chce Sidharta uštknout. Kobra se už už tyčila nad Sidhartou, když tu se stalo něco zvláštního. Kobra se k Sidhartovi sklonila a svým obrovským tělem začala Sidharta ochraňovat před padajícím deštěm. Tu asketové pochopili – Sidharta je vyvolený, poznal životní pravdu, a proto se před ním sklání i posvátná kobra! Asketové nazvali Sidharta Buddhou – to znamená osvícený, ten, který poznal pravdu. Od té doby Sidharta znají všichni jako Buddhu a úctívají jeho myšlenky. Buddha své učence učil několika pravdám – 1. život je utrpení, 2. utrpení si dělají lidé sami, protože touží po majetku, 3. proto bychom se měli od této touhy odprostit. Pokud budou lidé tato pravidla dodržovat, můžou dosáhnout nirvány (stavu blaženosti).

Indická společnost I

V indické společnosti se po staletí dodržuje řada, pro nás nepochopitelných zvyklostí a obřadů, z nichž některé jsou až drastické. Obecně je Indie země bohatých tradic. Například chodidla jsou pro Indy "nečistá". Dotknout se někoho nohou nebo dokonce sandálem je urážka, za kterou je třeba se neprodleně omluvit. Levá ruka je "nečistá", proto ji na veřejnosti nepoužíváme, např. peníze podáváme obchodníkovi jen pravou. Nesmí se dotknout jídla.

V Indii je společnost rozdělena na tzv. kasty. Toto rozdělení vzniklo dávno v historii a dnes se již tak přísně nedodržuje.

Stále obvyklým je i v dnešní Indii sjednaný sňatek. Rodiče budoucích snoubenců spolu uzavřou dohodu (např. o výši dívčina věna nebo o organizaci svatby), pak se teprve zeptají svých dětí, zda souhlasí. Ty mohou odmítnout, ale zvláště v případě dívky se to příliš nedoporučuje. Může pak získat špatnou pověst vybíravé nevěsty. Vždy se dodržuje pravidlo, že se smí vzít dva lidi, kteří přísluší ke stejné kastě (vrstvě). Sňatek není v Indii láskyplným spojením dvou lidí. Je to píše obchod. Nevěsta pak odejde žít do mužovy rodiny, kde se od ní očekává nejen manuální práce, ale i výchova dětí a práce v domácnosti. Zvláště na vesnici to znamená vyčerpávající a nikdy nekončící dřinu spojenou s obstaráním domácnosti a hospodářství. Jednou z největších hodnot, které se na nevěstě hodnotí, je dosažené vzdělání. Vdaná žena nosí vždy na čele namalovanou tečku červené barvy a červeně vysypanou pěšinku na vlasech. Jako u nás ženich navlékne nevěstě prsten, ozdobí hinduistický ženich svou nevěstou červenou tečkou. Každé ráno po koupeli si pak svou ozdobu maluje žena sama. I když je v Indii povolen rozvod, společnost ho nepřijímá s pochopením a rozvedení lidé jsou bráni jako nejhorší odpad společnosti.

Pohřební rituály Indů jsou velice složité. Indové své mrtvé spalují na hranicích. Potom seberou popel a 13. den, ho vsypou do některé posvátné řeky či moře. V té stejné řece se poté i myjí – s hygienou si Indové opravdu hlavu nelámou.

Indická společnost II

Běžným oblečením indických žen je sárí. Jedná se o pruh látky z bavlny, hedvábí a dalších materiálů, který je asi 5 m dlouhý. Je třeba se do něj zavinout zvláštní technikou. Svobodné dívky si volný konec sárí přehodí přes levé rameno, vdané ženy přes hlavu a stáhnou jej přes obličej. Sárí má být tak dlouhé, aby pod ním byly vidět jen okraje chodidel. Bílé sárí je určeno vdovám.

Obdobou ženského sárí je u mužů dhótí. Je to pruh látky omotaný kolem pasu, podle příležitosti různě řasený. Například k slavnostním příležitostem se nosí na způsob dlouhé suknice. Nahoře se k dhótí nosí volná košile.

V domácnostech se běžně jí rukou (pravou). Levá ruka slouží k tomu, aby podávala jídlo ze společných mis pomocí naběračky, do talíře však nepatří! V každé mističce je jiný chod. Z nich si pak v pořadí proti směru hodinových ručiček dáváme na talíř. Říhání po jídle je obvyklé a slouží jako pochvala kuchaře.

Před vstupem do domácnosti je třeba se zout. Host je pro hostitele posvátný, je usazen na čestném místě a vybídnut, aby si udělal pohodlí. Ve skutečnosti to znamená sednout si se zkříženými nohama na pohovku. Mladší členové domácnosti hosta ovívají, posluhují mu, dokonce jsou připraveni namasírovat záda. To vše je samozřejmá služba hostu.

V Indii se moc nedbá na hygienu. Proto je zde také velmi mnoho nemocí. Koupání probíhá obvykle v poledne před obědem, jde spíš o polévání vodou, mýdlo se užívá občas. Na čištění zubů používají Indové kromě klasických zubních kartáčků svazky trávových proutků. Je to jakýsi přírodní kartáček na jedno použití. Strkat do úst věc již jednou "ocucanou" je nečisté. Ani známka na dopisy se neolizuje. Většina indických domácností stále ještě neužívá toaletní papír, ale levou rukou se omývají za pomoci připraveného hrnku s vodou. Život lidem často komplikuje nepřítomnost odpadkového koše. Odpadky se hází kamkoliv, nejčastěji z okna.

Příloha 7: Dotazník pro žáky

1. Které projektové setkání se ti líbilo nejvíce? Vyber jednu možnost.

a) Úvodní setkání (Finsko, Laponsko)

b) Španělsko

c) Irsko

d) Indie

Proč? _____

2. Napiš ke každé zemi alespoň jednu zajímavost, kterou sis zapamatoval z projektu:

Finsko (Laponsko) _____

Španělsko _____

Irsko _____

Indie _____

3. Jaká je podle tebe největší výhoda našeho projektu? Vyber jen jednu možnost.

a) můžu pracovat ve skupinách

b) dozvím se nové informace

c) naše práce má výsledek (deník)

d) je to zábavnější, než normální vyučování

4a. Jak moc tě baví tento druh práce? Označ na stupnici: (1 - nejméně; 5 - nejvíce):

hledání informací v knize   1   2   3   4   5

živé obrazy   1   2   3   4   5

hledání na internetu   1   2   3   4   5

konference   1   2   3   4   5

podtrhávání informací v textu   1   2   3   4   5

4b. Jeden styl práce si vyber a napiš, proč tě baví, nebo nebaví:

_____

_____

5. Chodíš do knihovny? Zakroužkuj:

ANO

NE

6. Přál sis k Vánocům (nebo k narozeninám) knihu? Zakroužkuj ANO NE

7. Co tě na výrobě deníku bavilo? Označ na stupnici: (1 – nejméně; 5 – nejvíce)

a) výroba plakátů o zemích a jejich prezentace	1	2	3	4	5
b) plánování podoby deníku	1	2	3	4	5
c) společné čtení o Anně a Nikovi	1	2	3	4	5
d) samostatná práce doma	1	2	3	4	5

8a. Věnoval ses práci na projektu i mimo školu? U každé možnosti zakroužkuj ANO nebo NE:

Vyhledávání na internetu	ANO	NE
Hledání informací v knihách	ANO	NE
Přemýšlení o podobě deníku	ANO	NE
Výroba předmětů k projektu	ANO	NE

8b. Jiná práce (napiš): _____

9a. Pomáhali ti s domácí přípravou na projekt rodiče? Odpověď zakroužkuj.

ANO   NE

9b. Pokud ano, napiš jak:

_____

10a. Mohla by naše práce na deníku dále pokračovat? Zakroužkuj odpověď:

ANO   NE

10b. Pokud ano, jak?

- a) chtěl bych s talismanem cestovat do dalších zemí
- b) do deníku bych jen doplnil obrázky, mapy a další věci
- c) Jiná možnost (napiš jaká):

_____

11. Může mít náš deník nějaké využití? Co se s ním stane dál?

_____

---

12. Čteš v současné době nějakou knihu?

ANO

NE

13a. Je důležité číst knihy?

ANO

NE

13b. Proč? _____

Příloha 8: Rozhovor

1. Jak často s dětmi pracujete pomocí projektu?

Nepravidelně. S dětmi pracujeme na projektu asi tak čtyřikrát do roka, ale je to vždy individuálně. Také se ale účastníme povinně školních projektů, takže je to častější.

2. Zkuste si vzpomenout, kdy naposledy jste s dětmi vy sama vytvářela projekt? Který to byl?

Náš poslední projekt se uskutečnil letos v lednu (2014 pozn. aut.). Jednalo se o projekt z oblasti Člověk a jeho svět. Týkal se posledních Přemyslovců. Děti toto téma velmi bavilo, tak jsem se rozhodla toho využít a naplánovat projektovou výuku.

3. Zaměříme se teď na projekt Putování s kouzelným talismanem. Děti se zde měly možnost setkat s různými metodami. Jak často tyto metody využíváte při výuce?

INSERT	vůbec	jen občas	pravidelně	téměř denně
V-CH-D	vůbec	jen občas	pravidelně	téměř denně
Živé obrazy	vůbec	jen občas	pravidelně	téměř denně
Učitel v roli	vůbec	jen občas	pravidelně	téměř denně
Řízené čtení	vůbec	jen občas	pravidelně	téměř denně
Volné psaní	vůbec	jen občas	pravidelně	téměř denně

4. Děti v projektu pracovaly ve čtyřech stabilních skupinách, které byly poměrně početné (šest nebo sedm žáků). Spatřovala jste v některých situacích problémy? Na by čem podle Vás děti měly zapracovat?

Stále se učíme umět se domluvit a najít společné řešení. Myslím ale, že ani tolik nezáleží na tom, kolik členů skupina má, ale na schopnosti tolerance a umění spolupráce jednotlivých členů skupiny.

5. Jednotlivá projektová setkání se obvykle konala jednou týdně. Pozorovala jste v době mezi setkáními nějakou aktivitu žáků ve vztahu k projektu?

Občas se děti domlouvaly, kdo co už udělal. Největším problémem byl ale nedostatek času. Měli jsme v té době rozdělanou i další práci (školní projekt, čtenářské dílny, otevírání nového tématu Lidské tělo). Myslím si, že důležitou roli sehráli vedoucí skupinek, kteří se s ostatními domlouvali i z domova. (V naší třídě je celkem velká semknutost dětí, ale i celých rodin. Znají se a jsou schopni

vzájemně spolupracovat.)

6. Napište tři metody, které podle Vás žáky nejvíce bavily:

Myslím, že určitě živé obrazy, ty děti baví hodně, je to akční. Také rádi vyhledávají informace, přestože se jim to často nedaří – tahle práce je pro ně pořád dost náročná. Třetí metodou by asi byly prezentace. To baví především ty „tahouny“.

7. Co podle Vás žáky při práci na projektu motivovalo?

Jednoznačně příběh, který byl studentkou velmi poutavě čten a dětem přibližoval jednotlivé země.

8. Při práci s textem měli občas žáci problémy (např. hledání důležité informace). Byla v projektu použita metoda, s kterou se podle Vás žáci nikdy nesečkali? Pokud ano, jaká?

Děti myslím všechny metody znaly. Moc s nimi ovšem nepracujeme, takže měly občas problém si vzpomenout na systém práce. Také jim některé způsoby práce „byly vzácné“ (např. učitel v roli, živé obrazy), takže byly „rozjetější“ než jindy.

9. Zkuste se zamyslet nad celým průběhem projektu. Co důležitého se podle Vás děti jeho prostřednictvím naučily?

Určitě posílily a znovu procvičily práci ve skupině. Hlavně ale procvičily práci s textem, vyhledávání informací a čtení s porozuměním. Především pracovaly s termínovanými úkoly. (Což sice také děláme, ale nepravidelně.)

Příloha 9: Dotazník pro učitele

1. Vyberte pohlaví:

muž

žena

2. Jak dlouho pracujete jako učitel(ka)?

- a) méně než 5 let
- b) 5 až 10 let
- c) 10 až 15 let
- d) více než 15 let

3. Využíváte ve své praxi projektové vyučování?

ano

ne

4. Jak často ve své třídě provádíte projekty?

- a) Alespoň jednou za měsíc
- b) Několikrát ročně
- c) Jednou za rok
- d) Zapojuji se pouze do školních projektů

5. Které výukové oblasti obvykle zpracováváte v rámci projektové výuky? Označte všechny.

- a) Český jazyk
- b) Matematika
- c) Člověk a jeho svět
- d) Environmentální výchova
- e) Multikulturní výchova
- f) Osobnostně-sociální výchova
- g) Jiná: <napište>

6. Kdo je obvykle iniciátorem vzniku projektu?

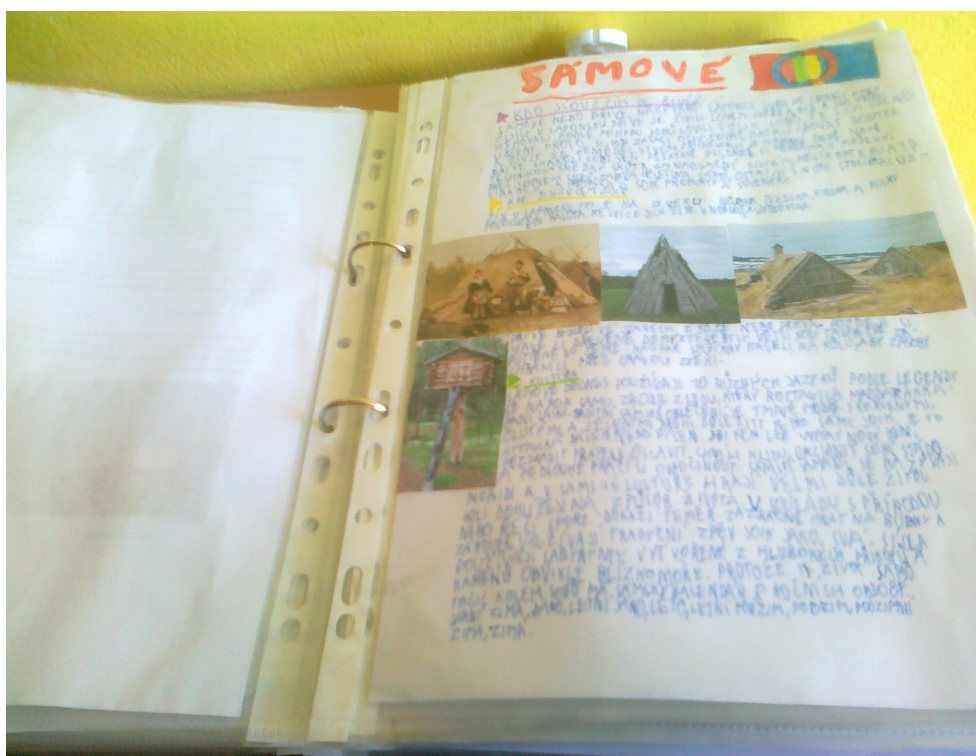
- a) Třídní učitel (já)
- b) Žáci
- c) Škola

7. Vzniká při Vašich projektech konkrétní produkt? Pokud ano, jaký?

- a) Plakáty či jiné informační listy
- b) Konkrétní výrobek
- c) Příprava akce – výstava, výlet aj.
- d) Nelze přesně určit, produkt většinou vymýšlejí sami žáci
- e) Nelze přesně určit, ne vždy pracujeme na vzniku produktu

8. Napište alespoň tři přednosti, kterými projektová výuka disponuje:

Příloha 10: Fotografická dokumentace projektu

Ukázka informačního listu z cestovatelského deníku – Sámové

Ukázka z cestovatelského deníku – vyprávění o Anně a Nikovi

Informační listy – Španělsko a Katalánie

Výroba obálky deníku